

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **S.**, a. s., so sídlom X., X., IČO: X., zast. advokátkou JUDr. E.M., P., B., proti žalovanému: **S.**, a. s., C., B., IČO: X., zast. advokátom JUDr. E.V., PhD., B., B., **o zaplatenie 5 407 969 826 eur (162 920 499,- Sk) s prísl.**, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k.. 49 Cb 59/2000-357 zo dňa 12. septembra 2005, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 49 Cb 59/2000-357 zo dňa 12. septembra 2005 **z r u š u j e** a vec v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 12. septembra 2005 č. k. 49 Cb 59/2000-357 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi 162 920 499,- Sk, ako aj trovy konania. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobou došlou súdu dňa 07. júna 2000, žalobca uplatnil nárok na zaplatenie 162 920 499,- Sk istiny s prísl., titulom neoprávneného majetkového prospechu podľa § 123 Hospodárskeho zákonníka a § 763 Obchodného zákonníka. Poukázal na to, že V., š. p. ú., B., pobočka L. a právny predchodca žalobcu S., š. p., L. uzavreli dňa 28. decembra 1990 úverovú zmluvou č. 237, predmetom ktorej bol záväzok V. poskytnúť žalobcovi strednodobý úver na zásoby v sume 299 840 000,- Kčs, pri úrokovej sadzbe basic rate 15% zvýšenej o odchýlku + 4.5% s lehotou splatnosti do 31. decembra 1993. V. a K., š. p. ú., P., sa dňa 25. februára 1991 dohodli na spolupráci pri realizácii operácie na trvalo sa obracajúce zásoby (T.), ktorá spočívala v tom, že pohľadávky banky, ktoré boli pokryté redistribučnými úvermi, stredno a dlhodobými úverovými zdrojmi, budú prevedené na účet K.. Prevod úveru na T. bolo možné realizovať najneskôr

do 14. marca 1991. Strany úverovej zmluvy dňa 26. marca 1991 podpísali dohodu, podľa ktorej vzhľadom na preúčtovanie strednodobého úveru na zásoby K. P., vo výške 271 872 000,- Kčs a na krátkodobý úver na zásoby v sume 27 968 000,- Kčs, stratila úverová zmluva č. 237 platnosť 26. marca 1991. V. dňa 30. júna 1991 potvrdila žiadosť žalobcu o prevzatie úveru T. k 30. novembru 1990 v sume 116 823 000,- Kčs K., š. p. ú., P.. Podaním zo dňa 06. januára 1992 K. prevzatie pohľadávky na T., akceptovala. Z vykonaného dokazovania súd zistil, že úver vo výške 339 840 000,- Kčs podľa úverovej zmluvy č. 13 a suma 299 840 000,- Kčs, ako uvádza úverová zmluva č. 237, nebol nikdy reálne poskytnutý. V úverovej zmluve č. 13 nebol v rozpore so všeobecno-právnymi predpismi, dohodnutý spôsob a časový plán splácania (čl. ½, III/2) zmluvy č. 13 a dohodnutý čas, kedy mal byť úver poskytnutý (rozpor v čl. 1/1 a MI/3). Úverová zmluva č. 237 je postihnutá právnou vadou – chýba v nej (v rozpore s § 382a HZ) dohodnutý čas, kedy mal byť úver poskytnutý. Vzhľadom na tieto skutočnosti. Súd je toho názoru, že z úverovej zmluvy č. 13 boli naplnené predpoklady stanovené v § 24 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka v znení do 30. apríla 1990, podľa ktorého právne úkony socialistických organizácií sú neplatné, ak sú v rozpore s právnymi predpismi, alebo ich účel obchádzajú, alebo sú v rozpore so zásadami hospodárskej politiky Č., alebo ak ich predmetom je plnenie nemožné. Čo sa týka úverovej zmluvy č. 237, v danom prípade ide o neplatnosť podľa § 21 ods. 1 HZ v znení platnom od 01. mája 1990, podľa ktorého právny úkon je neplatný, pokiaľ svojím obsahom alebo účelom, sa prieči právnemu predpisu, pokiaľ právny predpis obchádza, alebo ak je jeho predmetom nemožné plnenie. Čo sa týka dohody o postúpení pohľadávky na jej platnosť, musel existovať platný konkrétny záväzok, ktorý neexistoval, nakoľko obe úverové zmluvy, a to č. 13 a č. 237, sú absolútne neplatné. Z uvedeného dôvodu musí byť aj dohoda o postúpení práva zo záväzku absolútne neplatná.

Ku vznesenej námietke premlčania súd neprihliadol, nakoľko nie je dôvodná z dôvodu, že predmetom sporu je vydanie neoprávneného majetkového prospechu, čiže úlohou súdu bolo skúmať, či došlo alebo nedošlo k premlčaniu práva na vydanie neoprávneného majetkového prospechu. Premlčanie sa pri opakovaných plneniach posudzuje od každého plnenia samostatne. Úver sa splácal v období od 07. júla 1992 až 07. júla 1999. Žalobný návrh bol podaný dňa 07. júna 2000. Podľa § 131b HZ, v znení platnom, v tom čase je premlčacia doba 10 rokov – objektívna, resp. 2 roky – subjektívna.

Podľa § 123 HZ nárok žalobcu predstavuje neoprávnený majetkový prospech žalovaného. Na základe vyššie uvedených dôvodov podľa ust. § 21 ods. 1 HZ, v znení platnom od 01. mája 1990, § 24 ods. 1 HZ v znení platnom do 30. apríla 1990, § 128. § 382a HZ, § 123 HZ a § 763 Obchodného zákonníka, zaviazal súd žalovaného k zaplateniu čiastky 162 920 499,- Sk istiny.

Proti rozsudku krajského súdu podal odvolanie žalovaný. Podľa názoru žalovaného v konaní, v rámci ktorého bol vydaný rozsudok, došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 písm. f O. s. p. (§ 205 ods. 2 písm. a) O.s.p.), pričom zároveň toto konanie trpí inou vadou, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci podľa § 205 ods. 1 2 písm. b) O. s. p. Ďalej súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností (§ 205 ods. 2 písm. c) O. s. p.) a zároveň na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 205 ods. 2 písm. d) O. s. p.). Rozsudok vychádza aj z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 205 ods. 2 písm. f) O. s. p.). Pokiaľ by peňažné prostriedky z úverovej zmluvy č. 13 neboli právnomu predchodcovi žalobcu (S.) reálne poskytnuté, nežiadal by listom zo dňa 28. 12. 1990 o krátkodobý úver vo výške 299 840 000,- Sk, ktorá suma zodpovedala nesplatenej časti úveru na T. podľa úverovej zmluvy č. 13 a následne z úveru poskytnutého na základe úverovej zmluvy č. 237, by nedošlo k splateniu predchádzajúceho úveru na T. podľa úverovej zmluvy č. 13. Pokiaľ by úver z úverovej zmluvy č. 13 a následne úver z úverovej zmluvy č. 237, nebol právnomu predchodcovi žalobcu (S.) reálne poskytnutý, nepochybne by žiadosťou zo dňa 22. 02. 1991, nežiadal o prevzatie pohľadávky na T. vo výške 271 872 000,- Kčs K. a nevystavoval by vyššie uvedené písomnosti, z ktorých vyplývalo, že svoj záväzok vyplývajúci z úverovej zmluvy č. 237 permanentne uznáva a vychádza z neho. Rovnako by za takejto hypotetickej situácie časť tohto záväzku nebola súčasťou dokladov súvisiacich s privatizáciou žalobcu.

Na odvolanie žalovaného Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 24. apríla 2007 č. k. 4 Obo 347/2005-457 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol a rozhodol o náhrade trov konania. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobca plnil na základe platne uzavretých úverových zmlúv, na základe postúpenej pohľadávky v súlade s ust. § 128 ods. 1 Hosp. zák. žalovanému, a preto zo strany žalobcu nešlo o plnenie bez právneho dôvodu. Žalovaný prijatím poskytnutého plnenia nezískal neoprávnený majetkový prospech.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a navrhol, aby dovolací súd rozsudok súdu druhého stupňa zrušil, a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Odvolací súd sa nevyrovnal so závermi prvostupňového súdu o tom, že úver nebol nikdy reálne poskytnutý. Z textu samotnej úverovej zmluvy č. 13 vyplýva, že suma úveru v nej uvedená, predstavovala len maximálne možnú výšku čerpania úveru. Rovnako sa odvolací súd nedostatočne a nepresvedčivo vyrovnal s tvrdením odporcu, že úverom z úverovej zmluvy č. 237 bol splatený úver z úverovej zmluvy č. 13.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 OSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolací súd vychádzal z toho, že v prvom rade je potrebné vysporiadať sa s otázkou, či na základe sporných úverových zmlúv č. 13 a č. 237, boli aj skutočne finančné prostriedky poskytnuté právnomu predchodcovi žalobcu, prípadne v akej výške. Ak odvolací súd konštatoval, že v čase uzavretia úverových zmlúv strany nemohli vedieť v akom rozsahu a kedy sa úver na T. bude postupne čerpať, potom bolo jeho povinnosťou konkrétne uviesť kedy a v akom rozsahu právny predchodca žalobcu na základe týchto úverových zmlúv finančné prostriedky čerpal na nákup konkrétnych zásob. Odvolací súd v predchádzajúcich rozhodnutiach považoval za nepreukázané, že by na K., prešla nejaká pohľadávka vyplývajúca z uvedených úverových zmlúv. To by nasvedčovalo tvrdeniu žalobcu, že išlo o fiktívnu formu úverovania. Odvolací súd sa nevysporiadal ani s ďalšími závermi súdu prvého stupňa, a to predovšetkým pokiaľ ide o platnosť úverových zmlúv, ako aj pokiaľ ide o platnosť prechodu pohľadávky na K.. K prevzatiu záväzku malo dôjsť ku dňu 01. júla 1991, pričom úverová zmluva č. 237 stratila platnosť už dňa 26. marca 1991 a úverová zmluva č. 13 platila len do 31. decembra 1990. Teda K. neexistujúce právo by nemohla nadobudnúť, a preto aj táto námietka dovolateľa javí sa byť dôvodná. Pokiaľ ide o právny názor žalovaného, uvedený v jeho vyjadrení k dovolaniu, že určitým spôsobom došlo k uznaniu záväzku, túto otázku súdy nižšieho stupňa neriešili, a preto nemôže byť predmetom dovolacieho konania.

K dovolaciemu rozsudku podal vyjadrenie žalovaný podaním zo dňa 15. 01. 2009. Poukázal na to, že reálne poskytnutie úverov podľa úverovej zmluvy č. 13 a 237, vyplýva z predložených dôkazov, na ktoré žalovaný poukázal v časti IV. bod 1 svojho odvolania voči prvostupňovému rozsudku. Žalobca zároveň spochybňuje reálne poskytnutie úverov napriek

tomu, že právni predchodcovia žalobcu S., š. p. a S., š. p. uznali svoj dlh z T., čo do dôvodu a aj výšky v zmysle vtedy platného § 132 ods. 1 Hospodárskeho zákonníka. K uznaniu tohto dlhu došlo žiadosťou S. o prevzatie pohľadávky z úverov na T. vo výške 271872 000,- Kčs zo dňa 22. 02. 1991, ktorú potvrdila V., a. s. dňa 25. 02. 1991, ako aj obdobnou žiadosťou S., právneho nástupcu S., a to na sumu 116 823 000,- Kčs. Poskytovanie úverov na T. v súlade s predmetnými vyhláškami, bolo konaním, ktoré bolo v súlade s vtedajším právom. Konanie v súlade s právom platným pred rokom 1989, nemožno považovať v súčasnosti za protiprávne, ak za protiprávne nebolo označené osobitnou právnou úpravou po páde komunistického režimu. Žalovaný množstvom priamych ako aj nepriamych dôkazov preukázal ako aj argumentačne podporil realnosť poskytnutia úverov podľa úverovej zmluvy č. 13 a 237. Poukázal tiež na fakt, že podrobné skúmanie čerpania úveru podľa úverovej zmluvy č. 13, je v súčasnosti prakticky nemožné, nakoľko už dávno uplynula 5-ročná lehota archivácie faktúr, na základe ktorých sa úver podľa úverovej zmluvy č. 13 čerpal. Nakoľko pritom reálne poskytnutie úveru podľa úverovej zmluvy č. 13 postupným čerpaním na nákup konkrétnych zásob, predstavuje okolnosť dávno minulú, ktorú spochybňuje žalobca, je v zmysle judikatúry dôkazné bremeno o tejto okolnosti na žalobcovi. Ani toto dôkazné bremeno pritom žalobca neunesol. Námietať dovolacieho súdu, podľa ktorej sa odvolací súd nevysporiadal s názorom súdu prvého stupňa o reálnom neposkytnutí úverov, neobstojí. Odvolací súd sa totiž nemal s čím vysporiadať, nakoľko tento záver súdu prvého stupňa nebol opretý o žiadne konkrétne skutkové zistenie, ktoré by vyplývalo z vykonaných dôkazov. Navyše tento záver súdu prvého stupňa je bez akéhokoľvek odôvodnenia zároveň v úplnom protiklade s jeho opačným záverom uvedeným v rozsudku zo dňa 14. 04. 2003. V danom prípade došlo k postúpeniu pohľadávky V. voči S. z úverovej zmluvy č. 237 vo výške 271 872 000,- Kčs. Išlo o sumu rovnajúcu sa 80% z úveru na T. dlžníka S.. K postúpeniu tejto pohľadávky došlo na základe dohody (uzavretá dňa 25. 02. 1991) a Žiadosti (zo dňa 22. 02. 1991, potvrdená dňa 25. 02. 1991). Žiadosť S. (z 30. 06. 1991) prevzatie pohľadávky z úverov na T. vo výške 116 823 000,- Kčs a následné súvisiace listiny (list K. zo dňa 06. 01. 1992 adresovaný S. a list S. zo dňa 16. 01. 1992) majú len derivatívny charakter a vyjadrujú rozsah záväzkov, ktoré na S. ako právneho nástupcu S. prešli. Úverové zmluvy mali podľa názoru žalovaného všetky zákonné náležitosti. Čas čerpania úveru podľa úverovej zmluvy č. 13 bol dohodnutý v čl. I bod 2 posledná veta, podľa ktorého: „Organizácia bude používať úver na financovanie trvalé sa obracajúcich zásob“. V úverovej zmluve č. 13 nechýba ďalej ani dohoda o termínoch jeho splácania. Konkrétne a v súlade s podstatou úverovania na T. to vyplýva z čl. I. bod 2 a čl. II. bod. 3. Pojem „stanovený“ znamená, že podľa úverovej zmluvy

č. 13 bola banka oprávnená určiť konkrétny termín splácania úveru osobitne pre každý rok. V prípade úverovej zmluvy č. 237 vyplýva čas jeho čerpania z čl. II, podľa ktorého sa úver poskytuje jednorázovo podľa dispozície pobočky V.. Znenie tohto ustanovenia úverovej zmluvy súvisí priamo s tým, že úver podľa tejto úverovej zmluvy bol S. poskytnutý v deň uzavretia zmluvy, teda dňa 28. 12. 1990. Je teda zrejmé, že v prípade úverovej zmluvy č. 13, ako aj úverovej zmluvy č. 237, došlo k dohode o celom ich obsahu podľa § 382a HZ, a preto aj platne vznikli. Dovolací súd mal určité pochybnosti nad platnosťou prechodu pohľadávky na K.. Žalovaný opakovane tvrdí, že predmetom posudzovaného postúpenia, bola pohľadávka V. z úverovej zmluvy č. 237. Skúmanie doby platnosti úverovej zmluvy č. 13, preto nemá v týchto súvislostiach žiadny význam. K postúpeniu práva zo záväzku došlo v danom prípade dňa 25. 02. 1991. Od tohto momentu bola veriteľom postúpenej pohľadávky K.. K prípadnému zániku tejto pohľadávky inak ako splnením by bol potrebný výslovný súhlas K.. Akékoľvek listiny nepodpísané zo strany K. po 25. 02. 1991, ktorých dôsledkom by mal byť zánik predmetného nároku, sú tak celkom zjavne právne irelevantné. Žiadnu relevanciu v tomto smere preto nemôže mať ani oznámenie zo dňa 26. 03. 1991, ktoré je podpísané zo strany V. a S., a ktoré obsahovalo konštatáciu o zániku úverovej zmluvy č. 237.

Najvyšší súd ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.) prejednal vec podľa ust. § 214 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného, je dôvodné.

Predmetom odvolacieho konania bolo posúdenie vecnej správnosti rozsudku súdu prvého stupňa v intenciách dovolacieho rozsudku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že žalobca žalobou doručenou súdu dňa 07. júna 2000, uplatnil proti žalovanému nárok na zaplatenie 162 920 499,-- Sk istiny s prísl., titulom neoprávneného majetkového prospechu podľa § 123 Hospodárskeho zákonníka a § 763 Obchodného zákonníka. V., š. p. ú., B., pobočka L. a právny predchodca žalobcu S., š. p., L., uzavreli dňa 28. decembra 1990 úverovú zmluvu č. 237, predmetom ktorej bol záväzok V. poskytnúť žalobcovi strednodobý úver na zásoby v sume 299 840 000,-- Kčs, pri úrokovej sadzbe basic rate 15%, zvýšenej o odchýlku + 4,5% s lehotou splatnosti do 31. decembra 1993. V. a K., š. p. ú., P., sa dňa 25. februára 1991, dohodli na spolupráci pri realizácii operácie na trvalo sa obracajúce zásoby (T.), ktorá spočívala v tom, že pohľadávky banky, ktoré boli pokryté redistribučnými úvermi, stredno a dlhodobými úverovými zdrojmi, budú prevedené na účet K.. Právny predchodca žalobcu S., š. p., L., požiadal dňa 30. júna

1991 K., š. p. ú., P. o prevzatie pohľadávky z úveru na T. v rozsahu 116 823 000,- Kčs z celkovej čiastky úveru na T. k 30. 11. 1990, ktorá bola 146 029 000.- Kčs a zároveň sa zaviazal, že čiastku 116 823 000,- Kčs zaplatí K., š. p. ú., P. najneskôr do 30. 06. 1999 v dielčích splátkach stanovených bankou spolu s úrokom. Podľa názoru Najvyššieho súdu, uvedený prejav dlžníka je uznaním záväzku čo do dôvodu a výšky a bol vykonaný v súlade s ust. § 132 Hospodárskeho zákonníka. Tento právny úkon je urobený písomne, a to povinnou organizáciou, je v ňom dostatočne určito vymedzený aj dôvod vzniknutého záväzku, teda, že ide o úver poskytnutý V. pobočka L. a je vymedzený aj rozsah záväzku plus úroky s tým, že dlžník sa zaväzuje túto sumu splácať v dielčích splátkach stanovených K. v lehote do 30. 06. 1999. K. P. listom zo dňa 06. januára 1992, potvrdila právnenmu predchodcovi žalobcu prevzatie pohľadávky z úveru na T. vo výške 116 823 000,- Kčs. Prípísom zo dňa 10. 12. 1998, žalobca požiadal žalovaného o odklad splatenia úveru. V prípise uvádza, že bývalému štátnemu podniku S. bol poskytnutý úver na T. K P., s. p. ú.. Po transformácii štátneho podniku na akciovú spoločnosť a následnej privatizácii uvedený úver uznal a spláca dnešný právny nástupca S., a. s. Aktuálny zostatok úveru ku dňu 10. 12. 1998 je 14 602 875,- Sk a je vedený na účte číslo 437-39012-025/6600. Splatnosť úveru je podľa pôvodnej zmluvy 30. 06. 1999. Žiada o odklad termínu splatenia uvedeného úveru a o rozloženie splátok na nasledujúcich 5 rokov. Z uvedeného prípisu vyplýva, že žalobca na základe platne postúpenej pohľadávky na K. P. a neskôr na jej právneho nástupcu K. B., akceptoval prechod pohľadávky z úveru T. na nového veriteľa a tomu aj celý úver splatil dňa 23. augusta 1999.

Najvyšší súd na základe vyššie uvedeného konštatoval, že žalobca uznal svoj dlh voči žalovanému v Žiadosti o prevzatie pohľadávok z úverov na T. dňa 30. júna 1991, ako aj prípisom zo dňa 10. 12. 1998. Finančné prostriedky boli právnenmu predchodcovi žalobcu poskytnuté platnými úverovými zmluvami č. 13 a č. 273. Uznanie dlhu žalobcom z úverov na T. má náležitosti relevantného právneho úkonu v zmysle ust. § 132 Hospodárskeho zákonníka. Tieto právne úkony sú urobené písomne, a to povinnou organizáciou, je v nich dostatočne určito vymedzený aj dôvod vzniknutého záväzku, teda, že ide o úver poskytnutý na T. a je vymedzený aj rozsah záväzku, s tým, že dlžník sa zaväzuje túto sumu splácať v dielčích splátkach stanovených žalovaným. Žalobca nepreukázal, že finančné prostriedky z úverových zmlúv nečerpал a nepreukázal, že plnenie, ktoré poskytol žalovanému, a ktorého vrátenia sa domáha predmetnou žalobou, bolo plnením na iné záväzky. Právnym následkom uznania dlhu je, že v prípade sporu veriteľ nemusí dokazovať, že v čase uznania dlh existoval, ani jeho výšku.

Dovolací súd vo svojom zrušujúcom rozhodnutí nariadil, aby odvolací súd sa vysporiadal s otázkou, či na základe sporných úverových zmlúv č. 13 a č. 273, boli aj skutočne finančné prostriedky poskytnuté právnomu predchodcovi žalobcu, prípadne v akej výške.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe uvedeného napadnutý rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. h/ a ods. 2 O. s. p. zrušil a vec mu vracia na ďalšie konanie, v ktorom doplní dokazovanie v naznačenom smere a zároveň rozhodne i o trovách konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave 29. júna 2009

JUDr. Jana Zemaniková, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Zuzana Štofániková